

Aanleg Nationaal Monument MH17

Puzzelen met bewegende lijnen

Een maand voordat het Nationaal Monument MH17 in gebruik wordt genomen, is aannemer Krinkels uit Alkmaar nog volop aan het werk in park Vijfhuizen onder de rook van Schiphol. Het vormgeven van het driedimensionale herdenkingslint in het landschap is een complexe klus. Geen lijn is recht, de werkvolgorde is niet ideaal, en de tijd dringt. „Maar als je ziet wat er nu ligt, kunnen we trots zijn.”

Wim de Vries, Krinkels

Tekst Miranda Vrolijk

Beeld Miranda Vrolijk en TenneT/Chris Pennarts

Vanuit de lucht zijn de contouren van het herdenkingslint duidelijk te zien.

De betonnen blokken variëren in gewicht van 1.860 tot 2.600 kg. Met een hijskraan en zuignap worden ze op hun plek gehesen.

Op deze zonovergoten dag in juni zijn twee ploegen van elk vier man sterk bezig met het plaatsen van betonnen zitranden. Met twee hijskranen en zuignappen worden de grijswitte blokken, die soms ruim 2.000 kg wegen, over de bomen heen op hun plaats getakeld. Beide ploegen werken aan de lus van het 2 ha grote herdenkingslint.

Landschapsarchitect Robbert de Koning die het monument heeft ontworpen, koos ervoor om het iconische teken dat wereldwijd uit solidariteit gedragen wordt, te stileren in het landschap. Daar waar het lint zozegd naar binnen wordt gevouwen om een lus te maken, leiden twee brede betonnen trappen naar het 3 m hoge talud dat de achterwand van het amfitheater vormt. Die trappen zijn voor de ploegen het punt waarop ze de betonnen zitranden ijkten. Zij vormen strakke grijswitte lijnen waartussen de rijen bomen zijn geplant.

„Geen van die lijnen is recht, overal zit beweging in”, verklaart werkvoorbereider Erwin Raar van Krinkels. De witte lijnen, vijf aan elke kant, corresponderend met de trap treden, lopen namelijk niet geheel parallel aan elkaar. Bovendien loopt het talud in hoogte op richting de kruising

van het lint. „De blokken lopen daarom in hoogte af van 80 naar 60, 40 en 20 cm hoog.” Elke zitrand is derhalve een nieuwe puzzel om de losse blokken van fabrikant Dumont in de juiste volgorde te zetten. De betonelementen worden geplaatst in stelspecie, een mengsel van ketelzand en granuliet om de zetting te beperken.

Idealiter waren de betonelementen allang allemaal geplaatst. In ieder geval voordat de bomen werden geplant, legt Wim de Vries uit. De Vries was tot voor kort vestigingsleider van Krinkels in Alkmaar die de aanleg van het Nationaal Monument coördineert. Sinds het begin van de aanleg eind november 2016 is hij vaak te vinden in Park Vijfhuizen. Voor het plaatsen van de zitranden moeten nu sleuven worden gegraven, terwijl de bomengrond en de teelaarde voor het in te zaaien gras al is gestort en de bomen er al staan. „In die aarde zitten we nu weer te wroeten, niet ideaal.”

Echter, de aanleg van het Nationaal Monument MH17 is geen opdracht als er zoveel zijn, de belangstelling is enorm, de emotionele impact groot en de tijd kort: voor 17 juli moet het klaar zijn, aan die datum valt niet te tornen. Dat de

werkvolgorde door verschillende omstandigheden anders loopt, is onvermijdelijk.

Aanplant bijzonder moment

„Toen we met de aanleg begonnen waren alle werkzaamheden gericht op het op tijd kunnen planten van de bomen”, legt De Vries uit. Op twee zaterdagen in maart hebben de nabestaanden dit zelf gedaan, bijgestaan door medewerkers van boomkwekerij Ebben die de bomen heeft geschonken. Een bijzonder moment, omdat de 298 bomen de slachtoffers representeren, voor elk slachtoffer één boom. Ze staan in lange rijen op het herdenkingslint, afgewisseld met voetpaden van duomix als halfverharding. De bomen worden bewaterd met leidingwater, voor de beregeningsinstallatie is 2,5km aan leidingen aangelegd.

In de korte periode voorafgaand aan het planten heeft Krinkels vooral veel grond verzet: het grondlichaam in de vorm van het lint bestaat uit 16.500 m³ AW-grond, 5.500 m³ teelaarde, 1.000 m³ zand en 1.500 m³ bomengrond. Daar waar de mannen nu de betonnen banden plaatsen was de stilering van het herdenkingslint het lastigst: de bomen staan >

Het uitzetten van de sleuven voor het plaatsen van de betonnen linten was een precisiewerkje: geen lijn is recht, overal zit beweging in. Achter de cortenstalen wand van het kunstwerk komt een wadi om het overtollige water natuurlijk te kunnen afvoeren. „Het hart van het lint vormt een kom waarin bij regenval het water zich verzameld”, legt Wim de Vries uit.

daar in een schuiner talud dan op de rest van het lint. Om te voorkomen dat door hun werk de boel instort, worden de lijnen nu om en om geplaatst. Daarna worden de 'treden' opgevuld met bomengrond en teelaarde.

In de beginperiode is eveneens veel tijd besteed aan het aanvragen en verkrijgen van de benodigde vergunningen, onder meer moest bij het waterschap een vergunning worden aangevraagd voor het mogen dempen en graven van een sloot. Voor de fundatie van het gedenkteken en het plaatsen van hekwerken zijn vergunningen aangevraagd bij de Omgevingsdienst.

Met nog een maand te gaan, zijn de grootste klussen geklaard. „We kunnen trots zijn op wat er nu ligt”, zegt De Vries. Zo staat in het hart van het lint de 16 bij 4 m hoge cortenstalen wand, een deel van het gedenkteken van Ronald Westershuis. De plaat is in zijn geheel naar park Vijfhuizen vervoerd, daarvoor is in het grondlichaam van het herdenkingslint op één plek een opening behouden zodat de dieplader het hart nog kon bereiken. De laatste bomen zijn dan ook pas geplant nadat het grondlichaam was gedicht.

Hoop kosten ondergronds

Voor de fundatie van het gedenkteken (de cortenstalen wand weegt 15 ton, de iris die ervoor wordt geplaatst 2,5 ton

en de betonplaat in totaal 170 ton) zijn eerst dertien 10m lange palen in de grond geslagen. Daarna volgde een eerste betonstort van 30 cm dik verstevigd met betonijzer. De wand, op ribben geplaatst, is aangestort met een tweede laag beton van 60 cm. „Een hoop kosten zitten onder de grond”, zegt De Vries dan ook. Het beton vormt nu een ovalen podium, de scherpe randen daarvan worden nog weggeslepen. Een kwestie van finetuning. In de fundering zijn leidingen aangelegd voor de stroomvoorziening van het kunstwerk. Onder meer zeven spots zullen de achterwand aanlichten evenals een staande lamp. Ook de iris wordt voorzien van ledspots. De mantelbuis loopt onder het dijklichaam door naar waar de elektriciteitskast zich bevindt. Of er tijdig geld genoeg zou zijn voor verlichting, maakte de klus nog even spannend. „Die mantelbuis hebben we net op tijd kunnen leggen tijdens het grondwerk”, zegt De Vries, „voor het aanlichten van de bomen was helaas geen geld.”

Het amfitheater bestaande uit vier zitranden met bijbehorende trappen is eveneens klaar. Ook die vormden een uitdaging voor Krinkels, „de straal van elke band is anders, ze lopen niet precies evenwijdig”, verduidelijkt De Vries. Bovendien snijdt door de vier treden een 1,5 m breed pad, bestemd voor rolstoel- en rollatorgebruikers.

De ruimte in het hart van het lint kan

worden gebruikt voor herdenkingsbijeenkomsten en biedt plaats aan zo'n vijfhonderd mensen. Bij de ingebruikname op 17 juli aanstaande echter, zullen zo'n tweeduizend genodigden aanwezig zijn onder wie de Koning en Koningin en een groot aantal buitenlandse gasten. Hoogstwaarschijnlijk zullen daarom op de treden - die ingezaaid zijn met graszaad van Barenbrug - vlonders worden geplaatst om extra zitplekken te creëren.

Speciale zonnebloemen

Wat ook al goeddeels klaar is, is de aanplant van de zonnebloemen. Zij vormen samen een cirkel waarin het herdenkingslint ligt. De bloemen refereren aan het veld met zonnebloemen in de Oekraïne waarin vlucht MH17 is neergestort. Tijdens de ingebruikname op 17 juli staan die in bloei. Krinkels werkt hiervoor samen met Syngenta die het zonnebloemzaad ter beschikking heeft gesteld van een nieuwe soort. Deze 'Sunfinity' blijft compact, geeft veel bloemen en bloeit tot in het najaar. Het bedrijf heeft geholpen met het voorzaaien, opkweken en aanplanten. Zo'n twintigduizend stuks staan er al. Tussen de compactblijvende exemplaren groeien hier en daar hogere zonnebloemen, deze zijn opgekweekt uit zaad afkomstig van de Oekraïense zonnebloemen.

De laatste bloemen zijn geplant door

Een halfverhardingspad van 1,5 m breed doorsnijdt de zitmuren van het amfitheater. Alle halfverhardingspaden zijn afgezet met betonnen opsluitbanden (5km in totaal), handig in het onderhoud en het geeft een strakker beeld.

basisschoolleerlingen van twee naburige scholen. Zij hebben deze planten – geholpen door een zaai-instructie van Krinkels – zelf opgekweekt. „Het is belangrijk om kinderen betrokken te maken bij het monument”, legt De Vries uit. „Op deze manier krijgen ze respect voor het monument, als binnenkort het monument openbaar toegankelijk is, zullen ze niet zomaar dwars door de zonnebloemen gaan rennen.” Om diezelfde reden leidde

ook een van de wandeltochten van de Avondvierdaagse door het monument.

De dag dat de kinderen de zonnebloemen plantten, hebben de bewoners van de wijk die direct aan het park grenst, een kijkje mogen nemen op het monument. De Vries hoopt dat onder hen genoeg vrijwilligers zullen zijn die een vereniging willen vormen om een oogje in het zeil te houden. „Een soort 'Vrienden van'-vereniging”, verduidelijkt De Vries. Zo'n

Nationaal Monument MH17

Opdrachtgever Stichting Nationaal Monument MH17

Eigenaar grond, park Vijfhuizen Recreatieschap

Spaarnwoude

Ontwerp Robbert de Koning

Gedenkteken Ronald Westerhuis

Technische uitwerking Ingenieursbureau Copier

Toezichthouder Ingenieursbureau Boot

Aanleg Krinkels Alkmaar

Beheer Eerste jaar Krinkels Alkmaar

Gerealiseerd met donaties van onder meer de rijksoverheid, provincie Noord-Holland, talloze gemeenten en honderden bedrijven, instellingen, fondsen en particulieren. Doneren kan nog steeds via: www.monumentmh17.nl

Belangrijke data

7 december 2016: officieel begin van de aanleg met het storten van de grond

18 en 25 maart 2017: bomen geplant

2 juni 2017: 20.000 zonnebloemen geplant

29 juni 2017: planten zonnebloemen door basisschoolleerlingen

17 juli 2017: ingebruikname herdenkingsmonument

vereniging kan kleine werkzaamheden uitvoeren zoals het legen van de afvalbakken en dingen signaleren, bijvoorbeeld als de beregening ergens hapert of er vandalisme plaatsvindt. Dat gebeurt nu al door een aantal omwonenden, daarom is De Vries er gerust op dat dat goed komt. Het groenbeheer van het monument wordt in elk geval het eerste jaar door Krinkels uitgevoerd, hoe het onderhoud daarna wordt geregeld is nog niet duidelijk. <

Het monument wordt doorsneden door een fietspad, 2 m hoge betonnen muren van Kemper Beton vangen aan weerszijden van het pad het grondlichaam op. Aan deze muur komt een bord te hangen met de namen van de slachtoffers. Ook zullen hun namen worden gegraveerd in de iris van het kunstwerk. Als derde en individuele eerbetoon, heeft elk slachtoffer een eigen boom gekregen met een naambordje.

Het herdenkingslint ligt in een zee van zonnebloemen. Samen met basisschoolleerlingen uit de buurt zijn eind juni de laatste bloemen geplant.